

ЯКІСТЬ ЯК ФАКТОР КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ГАЛУЗІ МАШИНОБУДУВАННЯ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

Стаття присвячена аналізу галузі машинобудування в Україні. Розкрито роль підвищення якості машинобудівної продукції у світових ринкових процесах, визначено основні проблеми машинобудівного комплексу України. Розроблено рекомендації підвищення якості продукції в галузі машинобудування.

Ключові слова: якість, машинобудування, експорт продукції, світовий ринок, конкурентоздатність.

Abstract

The article is devoted to the analysis of the machine-building industry in Ukraine. The role of improving the quality of machine-building products in world market processes has been revealed, the main problems of the machine-building complex of Ukraine are determined. Recommendations for improving the quality of products in the field of mechanical engineering have been developed.

Keywords: quality, machine building, export of products, world market, competitiveness.

Вступ

Галузь машинобудування відіграє велике значення для покращення економіки і розвитку України як незалежної високорозвиненої держави. Роль машинобудівної галузі в економічному розвитку країни визначає також її обслуговуюча функція в усіх міжгалузевих комплексах – паливно-енергетичному, агропромисловому, будівельному; участь у територіальному поділі праці.

Машинобудівний комплекс України включає понад 20 спеціалізованих галузей, 58 підгалузей. За останніми звітними даними, в структурі зареєстровані 11267 підприємств, 146 з яких великі, 1834 – середні, і 9287 – малі з виробництва різноманітних машин і устаткування, приладів і апаратури, тощо. У цій галузі зайнято близько 15 млн. працівників [1]. У машинобудуванні сконцентровано понад 15% вартості основних засобів і майже 6% оборотних активів вітчизняної промисловості та понад 22% кількості найманих працівників.

Підприємства машинобудівної галузі зазнали великих втрат під час кризи. Зменшення зовнішнього попиту призвело до зниження експорту продукції машинобудування, зменшення обсягів виробництва та збільшення кількості готової продукції на складах, погіршення фінансових результатів [2]. За останні 5 років кількість збиткових підприємств зросла понад 30% від загальної кількості збиткових підприємств України. Рентабельність виробництва становить близько 5%.

Розвиток машинобудівної промисловості збільшує рентабельність і конкурентоспроможність продукції на ринку, забезпечує підвищення рівня населення як інтелектуального так і матеріального, що призводить до збільшення рівня розвитку країни.

Результати дослідження

За останні роки рівень розвитку машинобудування в Україні сповільнився з причин морального та фізичного зносу основних і оборотних фондів, що призвело до високої ціни товару і низької якості і такий товар не є конкурентоспроможним на світовому ринку.

В останні роки спостерігається зниження експорту української машинобудівної продукції з 5670416,3 тис. дол. у 2010 році до 3940855,8 тис. дол. у 2016 році. Головна спрямованість вітчизняного машинобудування є експорт продукції. Темпи імпорту зростають, що призводить до збільшення від'ємного сальдо і впливає на торговельний баланс [3].

Експорт продукції машинобудування в 2016 становить 10,3 % до загального обсягу, а імпорт 16,7 %. Експорт країни порівняно з імпортом недостатній. Свідченням цього є недостатнє використання експортного потенціалу України порівняно з розвиненими країнами світу [4].

Згідно офіційних даних, експорт української продукції в галузі машинобудування у першому півріччі 2017 року збільшився на 204 мільйона доларів у порівнянні з 2016 роком за цей же період.

Динаміка обсягів реалізованої промислової продукції за 2011 – 2016 рр. представлена на рис. 1.1.

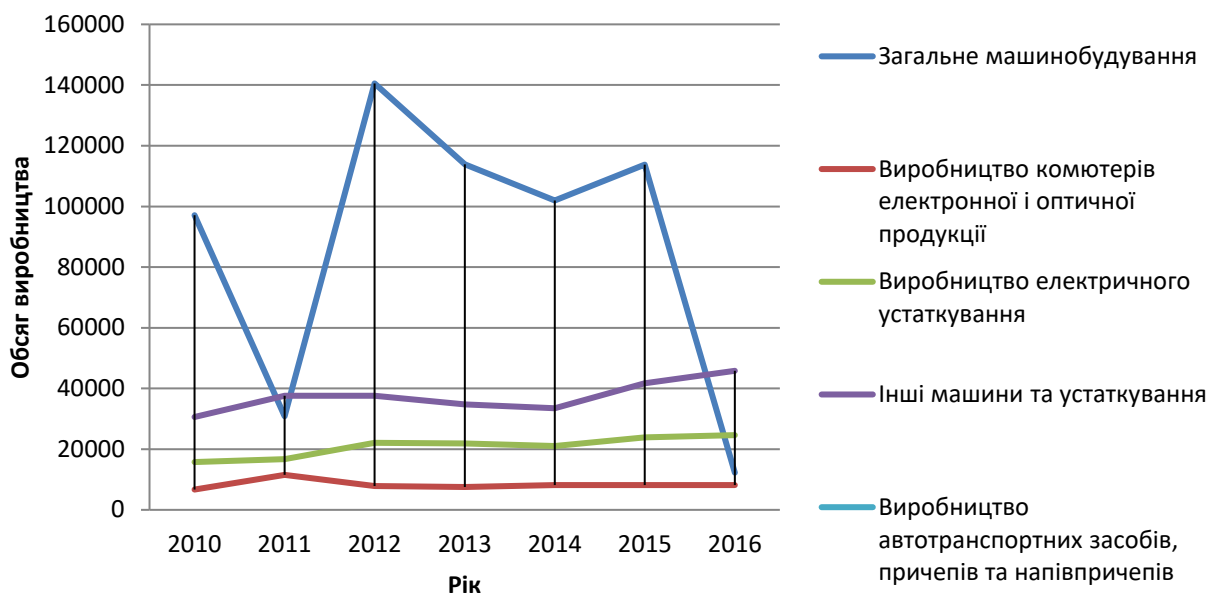

Рисунок 1.1 – Динаміка обсягів реалізованої промислової продукції

Згідно динаміки обсягів, можна зробити висновок, що в 2012 відбулося стрімке зменшення обсягу машинобудування. В 2013 році було реалізовано на 18,93 % менше в порівнянні з попереднім періодом. За 2014 реалізація продукції зменшилась на 10,54 %, що відбулося за рахунок нестабільної ситуації в країні. В 2015 ми можемо побачити позитивні зміни, оскільки обсяги реалізованої продукції зросли на 11,58 %.

Основними виробниками галузі машинобудування є США, Франція, Італія, Китай, Японія, Німеччина, Росія.

За останні роки на світовому ринку зростає увага до якості продукції. Одною із основних проблем машинобудівної галузі є створення такої системи якості, яка буде забезпечувати конкурентоспроможність продукції. Система якості є важливою для вітчизняних ринків, а також для виходу на закордонні. Система якості враховує особливості підприємства і можливість зменшити витрати на виробництво.

Якісна продукція привертає увагу вітчизняних споживачів, а також відкриває експортну дорогу на платоспроможні західні ринки. Якість є важливим критерієм у боротьбі за ринки збуту. Оскільки якість забезпечує конкурентоздатність товару. Вона складається з технічного рівня продукції і корисності товару для споживача через функціональні, соціальні, естетичні, ергономічні, екологічні властивості.

Підвищення якості як і будь-яке вдосконалення виробництва пов'язане з витратами. Проте вони дають змогу отримання більшого прибутку і досить швидко окупаються. Лідуюча позиція на ринку спонукає виробників до вдосконалення товарів або розробки нових.

Проблеми якості впливають не тільки на підприємства, а й на економіку в цілому, тому що вони не дають можливість установити нові і прогресивні пропорції між її галузями й усередині галузей. Наприклад, між металургійною промисловістю і машинобудуванням. Забезпечення цих пропорцій може бути забезпечене шляхом вдосконалювання технології виробництва машинобудівної продукції і підвищення її економічності. А збільшення якості продукції машинобудування має вагомий вплив на автоматизацію виробничих процесів в інших галузях.

Невирішення проблем якості призведе до значних втрат в майбутньому. Оскільки від них залежить брак та дефекти виробництва. Згідно досліджень, які були проведені в вибраних країнах виявилось, що компанії, які мало уваги приділяють якості, близько 60% часу йде на виправлення браку [5].

До головних проблем машинобудівної галузі відносяться: застаріле обладнання, затратні технології, вузька експортна направленість, низька платоспроможність вітчизняних виробників,

низька інвестиційна привабливість галузі, некваліфіковані працівники, постійне зростання цін на сировину і матеріали, низький рівень впровадження інноваційних технологій, недосконалість законодавчої та нормативної бази, відсутність пріоритетних напрямків розвитку галузі, низькі темпи розроблення та випуску нової продукції, недостатня конкурентна спроможність підприємств, невідповідність міжнародним стандартам якості.

Для розвитку машинобудівної галузі в Україні необхідно збільшити конкурентоспроможність продукції, що забезпечить їй експорт продукції до світовому ринку. Отже, необхідно забезпечити високий рівень якості продукції, її надійність та довговічність, але це потребує великих інвестиційних надходжень у наукове забезпечення та оновлення технологічного парку виробництва.

Протягом останніх років на світовому ринку почали зростати екологічні вимоги. Екологічність продукції стала одним з показників, який визначає конкурентоспроможності продукції. Отже, щоб мати можливість конкурувати на світовому ринку потрібно проводити природоохоронні заходи, які будуть спрямовані збереження навколишнього середовища і зменшення його забрудненості.

Для зміцнення позицій машинобудівних підприємств на зовнішніх ринках збуту, експортну орієнтацію необхідно збільшити до 35 %. Дохід від експорту продукції потрібно використовувати на імпорт новітніх технік і технологій, а також комплектуючих виробів. Імпортна техніка може бути використана у тих випадках, коли аналогічна не виробляється і не може бути вироблена в Україні. Потрібно досягти балансу експорту та імпорту продукції, а за доходи від власного виробництва буде задовольнятися 60-80 % платоспроможної потреби внутрішнього ринку продукції машинобудування.

Висновок

Машинобудування України перебуває у досить складному фінансовому становищі. Кількість неприбуткових підприємств зростає з кожним роком все більше. Відбулося погіршення експортно-імпортних відносин. Проте машинобудівна галузь України має великий потенціал і якщо його використовувати, то галузь зможе відродитися.

Головними завданнями на сучасному етапі розвитку галузі є: розширення ринків збуту, підвищення конкурентоспроможності, поліпшення інвестиційної привабливості галузі, забезпечення підприємства висококваліфікованими науковими та робочими кадрами, технікою та використання сучасних технологій.

Галузь машинобудування має впливове значення не лише для промисловості, а й для економіки в цілому. Оскільки, виробничі можливості даної галузі є основою стратегічної стійкості національної економіки. Таким чином, сприяння розвитку машинобудування є пріоритетним стратегічним напрямком щодо забезпечення стабільного економічного становища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 1.Тютюнник І. В. Аналіз сучасного стану машинобудівної галузі України / І. В. Тютюнник, В. А. Міщенко // Вісник НГУ «ХПП». – 2015. – № 28. – С. 109–113.
- 2.Соколенко В. А. Аналіз сучасного стану машинобудівних підприємств України / В. А. Соколенко, М. І. Усачов // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Темат. вип.: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства – Харків : НТУ "ХПІ". – 2012. – № 31. – С. 161–164.
- 3.Гладка Л. І., Васильєва В. Р., Шинкаренко К. Е. Конкурентоспроможність української продукції на прикладі машинобудівного комплексу та шляхи її підвищення / Л. І. Гладка, В. Р. Васильєва, К. Е. Шинкаренко // Молодий вчений – 2016.– № 7 (34) – С. 26-27.
- 4.Ішук С. О. Оцінка експортно-імпортних операцій із давальницькою сировиною (Україна і Львівська область) : аналітична записка / С. О. Ішук, Л. Й. Созанський ; ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України». – Львів, 2017. - 13 с. - Режим доступу: <http://ird.gov.ua/irdp/e20170603.pdf>
- 5.Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua

Марія Ігорівна Чередниченко — студентка групи МОВ-16м, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Науковий керівник: **Нікіфорова Лілія Олександрівна** - к.е.н., доцент каф. ЕПВМ, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Maria Ihorivna Chrednychenko – student group MOV-16m, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia, National Technical University, Vinnytsia.

Supervisor: **Nikiforova Liliya Aleksandrovna** – candidate of Education Sciences, Associate Professor EPVM, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.